

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/99/2020
Identifikačné číslo spisu:	7211220266
Dátum vydania rozhodnutia:	25.05.2022
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:7211220266.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Petra Melichera a členov senátu JUDr. Martina Vladika a JUDr. Eriky Šobichovej, v spore žalobkyne X.. V. U., narodenej XX. B. XXXX, bývajúcej v W., Ž. XX, proti žalovanému N.. Y. U., L., narodenému XX. U. XXXX, bývajúcemu v W., O. XX, právne zastúpenému JUDr. Ivetou Rajťákovou, advokátkou so sídlom v Košiciach, Štúrova 20, o zaplatenie 32.500,00 eur, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 22 C 95/2011, konajúc o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 3. mája 2017 sp. zn. 11 Co 191/2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 3. mája 2017 sp. zn. 11 Co 191/2016 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 21. februára 2012 č. k. 22 C 95/2011-70 rozhodol o základe nároku žalobkyne, ktorým sa domáhala proti žalovanému zaplatenia 32.500 eur titulom vyporiadania spoločného majetkového práva manželov tak, že je dôvodný. Vychádzal zo zistenia, že účastníci konania počas trvania manželstva nadobudli spoločné členstvo v družstve a zároveň im vznikol spoločný nájom bytu č. XXX o veľkosti 75,98 m², v bloku B-2 , 7. poschodie nachádzajúcom sa v W., ul. O. XX. Po rozvoze manželstva účastníci konania Dohodou z 23. septembra 2009 vysporiadali spoločné členstvo manželov v družstve tak, že toto sa mení na individuálne členstvo; dohodli sa, že spoločný nájom predmetného družstevného bytu zaniká a výlučným nájomcom bytu a členom družstva sa stáva žalovaný. Vychádzajúc z obsahu dohody mal za to, že takouto dohodou nedošlo k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej aj „BSM“), majetkové právo zo zrušeného členského podielu ňou výslovne neupravené nebolo. Poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 26/2010, 3 Cdo 98/2003 a 1 Cdo 289/2006, podľa ktorých pri konaní o zrušenie spoločného nájmu bytu nie je zákonný podklad vytvárajúci priestor na finančné vyrovnanie hodnoty členského podielu a uviedol, že majetkové právo zo zrušeného členského podielu patrí do BSM, vzťahuje sa naň režim uvedený v § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), pretože z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplynulo, že návrh na

vyporiadanie BSM žiaden z účastníkov nepodal a veci, ktoré patrili do BSM si nerozdelili. Z uvedeného odvodil, že nárok žalobkyne na vyporiadanie jej podielového spoluvlastníctva k predmetnému majetkovému právu je dôvodný a návrhu vyhovel. Záverom poznamenal, že v konečnom rozhodnutí bude rozhodovať o hodnote majetkového podielu žalobkyne v podiele 1/2 z majetkovej hodnoty spoločného majetkového práva účastníkov, ktorá sa stanoví zo všeobecnej, tzv. trhovej ceny porovnateľného bytu a za tým účelom doplní dokazovanie.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 26. septembra 2013, sp. zn. 3 Co 207/2012, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.). Potvrdenie prvostupňového rozsudku odôvodnil jeho vecnou správnosťou. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa, v podrobnostiach odkázal na písomné odôvodnenie rozhodnutia.

3. Na základe dovolania žalovaného Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením z 29. februára 2016 sp. zn. 1 Cdo 49/2014 rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 26. septembra 2013 sp. zn. 3 Co 207/2012 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Konštatoval porušenie práva na spravodlivé súdne konanie spôsobom nerešpektujúcim princíp rovnosti zbraní v odvolacom konaní a odňatie možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

4. Po vrátení veci najvyšším súdom Krajský súd v Košiciach v poradí druhým rozsudkom z 3. mája 2017 sp. zn. 11 Co 191/2016, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny (§ 387 ods. 1 C.s.p.); stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie; reagoval na podstatné odvolacie námietky žalovaného. Uviedol, že dohoda bývalých manželov podľa § 705 ods. 2 OZ o ďalšom nájme nie je viazaná na súčasné vyporiadanie spoločných majetkových práv bývalých manželov a do doby zániku spoločného nájmu a spoločného členstva v družstve nie je možné vykonať vyporiadanie tohto majetkového práva. V súvislosti s dohodou uzavrel, že okolnosť omylu nemôže mať relevantný dopad na posúdenie jej obsahu a platnosti. Nepovažoval za dôvodnú námietku týkajúcu sa aplikácie ustanovení Obchodného zákonníka na predmetný prípad s poukazom na to, že § 223 ods. 2 netýka sa vyporiadania členského podielu ako majetkového práva bývalých manželov. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 183/2010 a sp. zn. 2 MCdo 21/2005 v ktorých dovolací súd rozhodoval o obdobných prípadoch. Výrok o nároku na náhradu trov konania odôvodnil aplikáciou § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie. V dovolaní uviedol, že ho podáva podľa § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ C.s.p., keď súdy vec nesprávne právne posúdili, pričom v podstatnej miere zopakoval svoju argumentáciu z dovolania. Podľa jeho presvedčenia interpretácia rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 183/2010, ktoré je základom napadnutého právneho posúdenia odvolacím súdom, je nesprávna. V označenom rozhodnutí dovolací súd riešil otázku, či možno vysporiadať členský podiel, či majetkovú hodnotu členstva v družstve, pred tým, než dôjde k zrušeniu spoločného nájmu bývalých manželov rozhodnutím súdu, či ich dohodou. Mal to, že v jeho prípade nejedná sa o takýto prípad, keďže ako bývalí manželia uzavreli súčasne dohodu o vysporiadaní spoločného nájmu ako aj dohodu o vysporiadaní spoločného členstva, z ktorej textu nevyplyva záver, ktorý si osvojil odvolací súd. Naďalej zotrval na názore, že vyporiadanie, ktorého sa domáha žalobkyňa nemožno vzťahovať na ustanovenia OZ. Navrhoval napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a tiež aj rozsudok prvoinstančného súdu zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

6. Žalobkyňa sa k dovolaniu vyjadrila podaním z 2. októbra 2017. Vo svojom písomnom vyjadrení uviedla, že dovolanie je neopodstatnené a nedôvodné. Podľa jej názoru rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie spočíva na správnom právnom posúdení.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd funkčne príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.),

bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné a napadnutý rozsudok je potrebné zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

8. O podanom dovolaní rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo 16. júla 2019 sp. zn. 1 Cdo 64/2018 tak, že dovolanie odmietol a žalobkyni priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. f) C.s.p., keď právna otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 C.s.p. nebola žalovaným v dovolaní nastolená (len samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, ako i sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 C.s.p. a § 432 ods. 2 C.s.p.).

9. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. júla 2019 sp. zn. 1 Cdo 64/2018 zrušil Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom z 15. apríla 2020 sp. zn. II. ÚS 342/2019-52 a vrátil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie, rozhodnutie o dovolaní. Ústavný súd vo svojom náleze uviedol, že už na prvý pohľad je zrejmé, že ani len z formálneho hľadiska texty uvedené v bodoch a) a b) nemožno považovať za otázky, pretože v skutočnosti ide vlastne o konštatovania. Formulácia v bode a) totiž uvádza, že krajský súd nesprávne posúdil otázku, kedy možno uzavrieť dohodu bývalých manželov o tom, či a komu patrí náhrada „za stratené spoločné právo“. Formulácia v bode b) zasa uvádza, že krajský súd nesprávne posúdil obsah spoločného členstva v družstve. Ani jedna z týchto formulácií teda v skutočnosti žiadne právne otázky nevedie (nevyjadruje).

10. Ďalej Ústavný súd Slovenskej republiky uviedol, že z ďalšieho vysvetľujúceho textu dovolania možno vyvodíť, že formulácia v bode a) brojí vlastne proti domnelému právnomu názoru krajského súdu, podľa ktorého nie je možné uno actu zrušiť právo spoločného nájmu a spoločného členstva rozvedených manželov v družstve na jednej strane a zároveň aj vyporiadať hodnotu členského podielu družstevného bytu na strane druhej. Tento domnelý právny názor krajského súdu vyvodzuje sťažovateľ zo skutočnosti, že krajský súd sa opiera o také precedenčné judikáty najvyššieho súdu, ktoré takéto spojenie nárokov skutočne vylučujú, pričom však riešia túto otázku v takých prípadoch, v ktorých k zrušeniu práva spoločného nájmu a spoločného členstva nedošlo dohodou (ako v danom prípade), ale autoritatívnym súdnym rozhodnutím. Podľa názoru ústavného súdu z rozsudku krajského súdu vôbec nevyplýva, že by vylučoval možnosť v rámci jednej zmluvy (uno actu) riešiť tak zrušenie práva spoločného nájmu a spoločného členstva rozvedených manželov, ako aj vyporiadanie členského podielu (pozri bod 35). Právny názor, z ktorého krajský súd vychádzal, je totiž založený na niečom inom, a to na tom, že uzavretá dohoda obsahuje iba zrušenie práva spoločného nájmu a spoločného členstva v družstve, nie však už vyporiadanie hodnoty členského podielu. Na tomto závere nič nemení skutočnosť, že precedenčné rozhodnutia, na ktoré krajský súd poukázal, sa skutočne týkali takých prípadov, v ktorých k zrušeniu spoločného práva nájmu a spoločného členstva v družstve došlo súdnym rozhodnutím (nie teda dohodou). Možno preto dospieť k parciálnemu záveru, že formulácia v bode a) popri tom, že nie je otázkou, ale konštatovaním, ani zo širšieho hľadiska (keď sa vezmú do úvahy vysvetľujúce poznámky sťažovateľa uvedené v dovolaní) nie je právnou otázkou, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie krajského súdu. Krajský súd totiž otázku nastolenú sťažovateľom nevyriešil tak, ako to sťažovateľ tvrdí.

11. Z formulácie v bode b) vo svetle ďalších vysvetlení obsiahnutých v dovolaní možno vyvodíť, že podľa názoru sťažovateľa otázku obsahu spoločného členstva v družstve mal krajský súd posúdiť správne podľa ustanovenia § 223 ods. 2 Obchodného zákonníka, z čoho vyvodzuje, že pokiaľ toto ustanovenie definuje členský podiel ako mieru účasti člena na družstve, potom vyporiadanie spoločného členstva nie je možné vykladať inak ako vyporiadanie práv bývalých manželov k tomuto členskému podielu, pričom iný obsah „členstva v družstve“ nemožno vyvodíť zo žiadneho ustanovenia právneho predpisu. Členstvo v bytovom družstve je totiž podľa názoru sťažovateľa charakterizované a pojmovo späté s členským podielom patriacim jednotlivým členom. Z toho potom vyplýva, že ak strany konania vyporiadali spoločné členstvo v bytovom družstve, je nesporné, že si tým vyporiadali aj svoje práva k členskému podielu. Z pohľadu ústavného súdu je potrebné konštatovať, že formulácia v bode b), resp.

právna otázka, ktorú sťažovateľ mienil formuláciou vyjadriť (vo svetle ďalších vysvetlení obsiahnutých v dovolaní) je úzko spojená s formuláciou v bode c) kladúcou výslovne otázku, že ak v dohode o vyporiadaní „členstva v družstve“ si bývalí manželia nedohodli odplatu, či to má za následok, že takéto vyporiadanie možno „doplniť“ tým, že ten z manželov, ktorý sa nestal nadobúdateľom členského podielu, si môže uplatniť právo na náhradu aj po uzavretí takejto dohody.

12. Napokon, podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky nemôžu byť pochybnosti o tom, že formulácia v bode c) [na rozdiel od formulácií v bodoch a) a b)] je právnou otázkou, na ktorú majú krajský súd a sťažovateľ odlišný právny názor, pričom od jej vyriešenia skutočne záviselo rozhodnutie krajského súdu. Kým podľa sťažovateľa (vychádzajúc z ustanovenia § 223 ods. 2 Obchodného zákonníka) vyporiadanie spoločného členstva v družstve treba považovať zároveň aj za vyporiadanie členského podielu, podľa názoru krajského súdu (vzhľadom na ustanovenia § 149 ods. 4 a § 705 ods. 2 Občianskeho zákonníka) pri absencii zmienky o vyporiadaní členského podielu v texte dohody o vyporiadaní spoločného nájmu k bytu a spoločného členstva v družstve treba dospieť k záveru, že členský podiel zostal nevyporiadaný a že nič preto nebráni jeho súdnemu vyporiadaniu. Možno dôjsť ku konečnému záveru, že najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Cdo 64/2018 zo 16. júla 2019 porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to tým, že sa formuláciou uvedenou v dovolaní v bode c), ktorá spĺňa zákonné náležitosti právnej otázky v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 a § 432 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku, meritórne vôbec nezaoberal (bod 1 výroku nálezu).

13. Úlohou dovolacieho súdu je preto v zmysle záverov Ústavného súdu Slovenskej republiky vyslovených nálezom z 15. apríla 2020 sp. zn. II. ÚS 342/2019-52 vysporiadať sa s právnou otázkou nastolenou dovolateľom v bode c) dovolania, či vyporiadanie spoločného členstva v družstve treba považovať zároveň aj za vyporiadanie členského podielu alebo či pri absencii zmienky o vyporiadaní členského podielu v texte dohody o vyporiadaní spoločného nájmu k bytu a spoločného členstva v družstve treba dospieť k záveru, že členský podiel zostal nevyporiadaný a že nič preto nebráni jeho súdnemu vyporiadaniu.

14. Odvolací súd zastáva názor, že niet pochyb o tom, že členský podiel v stavebnom bytovom družstve môže byť ku dňu zániku BSM spoločným majetkovým právom manželov a teda, že môže tvoriť predmet BSM. Ak sa účastníci dohodli o zrušení práva spoločného nájmu k družstevnému bytu a o tom, kto z nich bude ako člen družstva ďalej nájomcom bytu, patrí členský podiel už len jednému z rozvedených manželov. Treba však zdôrazniť, že členský podiel v družstve, ako pôvodne spoločné majetkové právo manželov, sa stáva majetkovým právom jedného z rozvedených manželov len vo vzťahu k družstvu (k tretím osobám). Táto skutočnosť nič nemení na tom, že členský podiel zostáva naďalej ku dňu zániku BSM spoločným majetkovým právom manželov, lebo dohodou bývalých manželov o zrušení práva spoločného nájmu a o zániku spoločného členstva v družstve, nedochádza k jeho vyporiadaniu. Rozvedení manželia si môžu toto spoločné majetkové právo do troch rokov od zániku manželstva vyporiadať v rámci dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, resp. rozhodnutím súdu na návrh podaný na súd v tejto lehote niektorým z rozvedených manželov, a to podľa zásad uvedených v § 150 Občianskeho zákonníka. Po uplynutí tejto lehoty vykonať vyporiadanie členského podielu v rámci režimu bezpodielového spoluvlastníctva manželov už nie je možné. Ak totiž nedôjde k vyporiadaniu hodnoty členského podielu v rámci platne uzavretej dohody manželov o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, resp. rozhodnutím súdu na návrh podaný do troch rokov od zániku manželstva (bezpodielového spoluvlastníctva manželov) platí, že bezpodielové spoluvlastníctvo manželov je vyporiadané formou nevyvrátiteľnej právnej domnienky uvedenej v § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka. Keďže členský podiel nepochybne predstavuje majetkovú hodnotu, z hľadiska tohto zákonného ustanovenia ho treba zahrnúť medzi tzv. ostatné majetkové práva manželom spoločné. Pre toto právo primerane platí to, čo o ostatných hnutel'ných veciach a nehnuteľnostiach, t. j. že sa premenilo do režimu podielového spoluvlastníctva a že podiely oboch sú rovnaké (podiely manželov podľa § 150 Občianskeho zákonníka nemusia byť rovnaké). V takomto prípade sa preto vyporiadanie vykonáva podľa zásad uvedených v § 142 Občianskeho zákonníka, a nie za použitia § 150 Občianskeho zákonníka.

15. Vyššie uvedený právny názor podľa názoru dovolacieho súdu v prejednávanej veci neobstojí. Pri absencii zmienky o vyporiadaní členského podielu (majetkovej hodnoty) v texte dohody o vyporiadaní spoločného nájmu k bytu a spoločného členstva v družstve nemožno dospieť k záveru, že členský podiel zostal nevyporiadany. Uvedené riešenie odporuje definícii členského podielu v zmysle ustanovenia § 223 ods. 2 Obchodného zákonníka, podľa ktorého členský podiel predstavuje mieru účasti člena na družstve. Členstvo v družstve nemožno oddeliť od členského podielu v ňom a členský podiel v družstve od členstva v ňom. Z uvedených dôvodov nie je možné prisvedčiť názoru, že členský podiel v družstve, ako pôvodne spoločné majetkové právo manželov, sa stáva za daných okolností (ak to výslovne nevyplyva zo zmluvného vzťahu) majetkovým právom jedného z rozvedených manželov len vo vzťahu k družstvu (k tretím osobám) a nie aj k manželovi. Navyše, je potrebné v prejednávanej veci zohľadniť aj samotnú formu a obsah dohody, pričom nemožno vychádzať primárne z jazykového výkladu jej označenia ako to urobil odvolací súd. Výsledkom by bol neprimeraný zásah do právnej istoty jedného z účastníkov tejto dohody voči druhému v kontexte zmluvnej autonómie vôle účastníkov takejto dohody.

16. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) C.s.p. prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 3. mája 2017 sp. zn. 11 Co 191/2016 zrušiť a vrátiť mu vec na ďalšie konanie (ustanovenie § 449 ods. 1 C.s.p. v spojení s ustanovením § 450 C.s.p.). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (ustanovenie § 455 C.s.p.). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (ustanovenie § 453 ods. 3 C.s.p.).

17. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.